

Iz Zgodovine Zakonodaje o Drogah

Angleški trgovci tihotapijo prvo pošiljko indijskega opija na Kitajsko. Od leta 1780 je britanska *East India Company* razširjala svojo proizvodnjo opija v Indiji in imela velike dobičke z izvažanjem opija za kajenje na Kitajsko. V britanskem kolonialnem trgovanju postane opij pomemben finančni instrument.

1773

Kitajska oblast obnovi prepoved kajenja opija, ki jo je sprejela že leta 1729, in leta 1800 to prepoved dopolni s prepovedjo uvoza.

1796

Lekarnar F. W. Sertürner iz Paderborna je izoliral najpomembnejši alkaloid iz surovega opija in ga po grškem bogu spanja in sanj imenoval *morphin*. Leta 1827 je firma E. Merck & Co. iz Darmstadta pričela komercialno proizvodnjo morfija. S tem se je začel proces, ki ga zaznamuje vedno večji znanstveni interes za droge in industrializacija njihove proizvodnje.

1804/1805

Prva opijska vojna. Na poskus kitajskih oblasti, da bi zmanjšale kajenje opija in Angliji preprečile donosno trgovanje z opijem, se je London odzval z vojaško intervencijo; premagana Kitajska je morala odpreti pomembna pristanišča za trgovanje z Evropo.

1839-42

A. Wood je prvič uporabil metodo subkutanega injiciranja pri aplikaciji morfija. Pravazova injekcija z iglo, ki ima v notranjosti kanal (imenovana po svojem iznajditelju), je med zdravniki postala prestižni statusni simbol.

1856

1856-60

Druga opijska vojna. Anglija je dosegla legalizacijo in obdavčenje opija na Kitajskem. V Evropi in v ZDA je pridobivalo vpliv antiopijsko gibanje (v katerem je prevladoval srednji sloj). Problem z opijem so vedno bolj pričeli zaznavati v njegovi univerzalni razsežnosti.

1859/1860

A. Niemann, kemik iz Göttinga, je alkaloid koke, ki je bil znan že od leta 1855, poimenoval *kokain*.

1874

V Londonu se na pobudo kvekerske skupnosti osnuje SSOT (*Society for the Suppression of the Opium Trade*). Ta družba izgrajuje politično opozicijo britansko-indijskemu trgovanju z opijem in razvija učinkovito lobiranje. Kritike letijo tudi na cenene snovi za zdravljenje in uživanje, ki vsebujejo opij in katerih uživanje je bilo razširjeno med nižjimi sloji mnogih evropskih dežel. Medicinska znanost pričinja razvijati koncepte odvisnosti, ki temeljijo na posameznih specifičnih snoveh (odvisnost od morfija, odvisnost od kokaina). Istega leta je C. R. Wright v St. Mary's Hospital v Londonu prvič proizvedel *diacetylmorphin*.

1875

V San Franciscu je sprejeta prva kaznovalna norma proti opiju na Zahodu. Usmerjena je proti kajenju opija. Kadili so ga kitajski delovni imigranti, za katere so v Ameriki po končani gradnji velike transkontinentalne železnice menili, da so njihova konkurenca. V ZDA se je postopoma izoblikovala socialno-psihično učinkovita podoba sovražnika v obliki »rumene nevarnosti«. Leta 1887 in 1909 (*Opium Exclusion Act*) so še drugi zakoni Kitajcem prepovedali uvažanje opija.

1895

Britanska *Royal Commission on Opium Study* je prepotovala cel Daljni vzhod in prišla do sklepa, da opij tam ni večji problem kot v Angliji alkohol; zato ni kakšne posebne potrebe po temeljiti spremembi dotedanje politike v zvezi z opijem.

1898

V vojni s Španijo so ZDA pridobile lastništvo nad Filipini in se vzpenjajo kot nova hegemonialna sila na Pacifiku. H. Dreser, sodelavec v tovarni barv Friedrich Bayer & Co., znova iznajde *diacetylmorphin*, ki kot zdravilo postane zaščiteno pod imenom *heroin*.

1900

V ZDA je mogoče opaziti izjemno pomembno spremembo pri vzorcu uživalcev drog: namesto socialno integriranih uživalcev morfija iz vrst srednjega razreda se v velikih mestih povečuje število uživalcev heroina in kokaina iz vrst neintegriranih mladih ljudi. Razprave v medicinskih krogih so preobremenjene z represivno prakso; namesto zdravnikov postajajo za problem z drogami vedno bolj pristojni policajji in sodniki.

1905

Neka ameriška komisija za probleme z opijem, ki je prav tako prepotovala celo jugovzhodno Azijo, pride v nasprotju s svojo angleško predhodnico do alarmantnih diagnoz.

1909

Na pobudo ZDA se v Šanghaju sestane mednarodna komisija za opij; sprejmejo devet zahtev, katerih cilj je nadzor in zmanjšanje trgovine z opijem.

1911/1912

V nizozemskem Haagu poteka na pobudo ZDA in pod vodstvom škofa Brenta prva konferenca o opiju, ki postavi temelje prohibicijski politiki v 20. stoletju v zvezi z drogami. 23. jan. 1912 sprejme 13 držav udeleženk haaški mednarodni sporazum o opiju, katerega namen je »postopno zatiranje zlorabe opija, morfina, kokaina in tudi takih predelanih substanc in derivatov iz teh snovi, pri katerih bi prav tako lahko prišlo do podobne zlorabe«. Ta sporazum ne temelji na materialnem pravu, ampak vsebuje zgolj priporočila in je nekakšen znak za začetek »simboličnega križarskega pohoda« (tako pravi ameriški sociolog R. Gusfield) proti drogam. Leta 1913 in 1914 sta bili v Haagu še dve konferenci o opiju.

Švica podpiše zgoraj omenjeni sporazum (ne da bi ga ratificirala, saj to zaradi pomanjkljive zakonske podlage ni mogoče).

1913

V ZDA *Harrison Narcotic Act* prepove prosto prodajo opiatov in kokaina.

1914

Na osnovi 295. člena versajske mirovne pogodbe in podobnih določil v pogodbah, sklenjenih v St. Germainu, Trianonu in Neuillyu, še 24 držav ratificira zgoraj omenjeni sporazum iz Haaga.

1920

Drugo in pozneje tretje zasedanje Društva narodov oblikujeta akcijske načrte za uresničitev ciljev, zastavljenih v haaškem sporazumu. Uporaba drog se umakne v ilegalo, trgovanje z njimi pa prevzamejo zločinski sindikati in organizirani kriminal.

1920

Švica je edina dežela proizvajalka narkotičnih sredstev, kjer sta uvoz in izvoz povsem prosta. Društvo narodov in ZDA pričenjajo izvajati pritisk zaradi helvetskega liberalizma v zvezi z drogami; po vztrajnih grožnjah z bojkotom si zvezni svet naloži, da bo zelo kmalu ratificiral sporazum iz Haaga (ratificira ga tri leta kasneje).

1922

V okviru Društva narodov potekata v Ženevi dve konferenci o opiju. Na predlog Anglije, ki si prizadeva, da bi pozornost odvrnila od kolonialnih problemov z opijem in jo usmerila k proizvodnji alkaloidov v industrijskih deželah (predvsem v Nemčiji in Švici), potekata vzporedno dve konferenci; ena se ukvarja s Kitajsko, druga pa v prvi vrsti z Evropo. ZDA predlagajo prepoved proizvodnje in zdravniške uporabe heroina, vendar zaradi ostrega nasprotovanja francoskih in angleških zdravnikov, ki so mnenja, da je heroin nepogrešljiv analgetik, predlog ni sprejet. Vendar sta proizvodnja in izvoz heroina pod strogim nadzorom, vse več držav pa prevzema ameriško načelno prepoved heroina. Prvič se nadzor nad narkotičnimi sredstvi razširi tudi na kanabis.

1924/1925

Oblikuje se *Permanent Central Opium Board* (pozneje *Permanent Central Narcotic Board*).

1929

Limitation Convention je »narkotične snovi« definirala širše. Legalna proizvodnja heroina v svetu se zelo zmanjša. V Švici, ki ja v letih 1925-29 z dvema tonama letne proizvodnje vodila na svetovni lestvici proizvajalcev, je v letih 1934-37 (po uradnih podatkih) proizvodnja znašala le še 34 kg na leto.

1931

V ZDA je kanabis izobčen kot »morilska rastlina« in »ubijalska droga«; leta 1937 je Roosevelt podpisal *Marihuana Tax Act*.

1930

Še en sprejeti sporazum za zatiranje nedovoljenega prometa z narkotičnimi sredstvi je razširil področje kaznovanja. Njegov cilj je poenotenje v zvezi s tem.

1936

Švicarski kemik Albert Hofmann v firmi Sandoz iz Basla prvič sintetizira *lyserkisliniski-diethylamid* (LSD) iz rženega rožička; leta 1943 odkrije psihadelično učinkovanje te substance.

1938

Sprejet je mednarodni sporazum o nadzoru nad sintetičnimi narkotičnimi sredstvi. Švica, ki vztraja pri ozki definiciji pojma droge, se temu sporazumu ne pridruži.

1948

Švicarski zakon o narkotičnih sredstvih revidirajo; določila se razširijo tudi na kanabis.

1951

1953

V newyorškem protokolu je izrazijo potrebo po zatretju trgovine z narkotiki »pri koreninah«, tj. v deželah proizvajalkah.

1961

Single Convention on Narcotic Drugs z dne 30. marca je za takratno pravno polemiko o politiki v zvezi z drogami odločilen in najpomembnejši med sporazumi. Države, ki so podpisale to pogodbo, se obvezujejo, da bodo pridobivanje, proizvodnjo, uvoz in izvoz kakor tudi distribucijo, uporabo in posedovanje drog izpostavile vseobsegajočemu nadzoru in kršitve določil tega sporazuma sankcionirale »v skladu s svojo ustavo«.

1963

Svetovna zdravstvena organizacija pojem toksikomanije nadomesti s pojmom (fizične in psihične) odvisnosti od drog.

1968

in naslednja leta

Gibanje iz leta 1968 povezuje kritiko družbe s kulturnim bojem proti establishmentu; halucinogene droge, na splošno »droge izkustva«, ki razširjajo zavest, imajo pomembno vlogo v subkulturnem undergroundu in omogočajo nove individualne in kolektivne samodefinitivne. Od sedemdesetih let naprej se izoblikujejo »drogaške scene«, na katere vedno bolj pritiska policijska represija.

1971

Convention on Psychotropic Substances podvrže psihotropne substance pravni regulaciji analogno kot notni sporazum iz leta 1961. Ameriški predsednik Nixon je droge razglasil za »državnega sovražnika št. 1«.

1972

Dodatni protokol k *Single Convention* iz leta 1961, ki različna določila še bolj zaostri.

1975

Revizija švicarskega zakona o narkotičnih sredstvih. Odtlej velja tudi uživanje za inkriminirano dejanje. Kazni se poostrijo; domet zakona pa se razširi še na amfetamine.

1975

Vzporedno z intenziviranjem »vojne proti drogam«, v industrijskih deželah se v treh najpomembnejših področjih proizvodnje (zlati trikotnik, zlati polmesec, Latinska Amerika) njihova pridelava izjemno razširja, nadzira pa jo organizirani kriminal. Trg z drogami je konec osemdesetih let dosegel letni promet od 300 do 500 milijard dolarjev.

1988

Dunajski sporazum proti ilegalni trgovini z narkotiki, o ratifikaciji katerega zdaj v Švici potekajo polemike, predvideva večjo kriminalizacijo ter nadzor nad trgovino z drogami in njenim financiranjem.

1989

Z odločitvijo zveznega sodišča sta v Švici financiranje trgovine z drogami in posredovanje pri financiranju prvič postala kaznivi dejanji.

1990

Izjava iz Cartagene (Kolumbija). Ker vse bolj kaže, da je vojaška strategija boja zoper droge v tretjem svetu doživela polom, si ZDA v korist *War on Drugs* prizadevajo podpirati vlade v Boliviji, Peruju in Kolumbiji; taka prizadevanja se v letu 1992 z Izjavo iz San Antonia (Texas) še nadaljujejo.

Prevedla Zlata Gorenc

Vir: NZZ - Folio, April 1992